

LW 305

ФИНАНСОВО ПРАВО

Приета: Прот. № 15 от 14.06.2016

Лектор: Доц. д-р Красимир Мутафов

АНОТАЦИЯ

Дисциплината е построена върху основата на финансовоправната наука и дава знания за един от отраслите на публичното право – финансовото. Като съвкупност от правни норми то има за предмет на регулиране една специфична категория отношения – финансите. Икономически обусловени те възникват под действието на държавния регулатор – правната норма. Това определя необходимостта от изучаването на икономическите и правни проблеми в управлението на финансите.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Основната цел на дисциплината е студентите да придобият знания относно правното регулиране и управление на финансовото явление. Финансовото право като част от правната наука е тясно и неразривно свързано с финансовата наука като част на икономическата наука. Като правен отрасъл финансовото право се изгражда и функционира върху основата и в съответствие с достиженията на двете науки. Поради това неговото изучаване е насочено към изграждане у студентите на държавническо отношение към финансовите процеси и тяхното правно регулиране.

ПРЕДПОСТАВКИ

Систематическото място на дисциплината “Финансово право” в учебния план на специалност “Право” е съобразено с изучаваните от студентите преди това дисциплини. Не е възможно да се изучава финансовото явление и неговото правно регулиране без необходимата теоретическа подготовка по теория на правото, конституционно право и административно право и административен процес. От друга страна, въведението в дисциплината “Финансово право” по необходимост е ориентирано към запознаване с икономическата характеристика на финансите в исторически и съвременен план.

статут и структура

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Право	Задължителна	7	70	35	105	65			65	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Финансова наука и финансовоправна наука.

Финансовата наука относно произхода и характеристиката на финансите – предпоставки за възникване и същност. Еволюция на финансите. Финансовоправната наука относно същността на финансите. Правна концепция.

Тема 2. Финансовото право – отрасъл в системата на правото.

Финансите – предмет на финансовото право. Специфични особености на властническия метод при регулиране на финансите. Насоки на изразяване във връзка с: възникване на финансовите задължения (проблемът за финансовите актове); погасяване на финансовите задължения (проблемът за способите); санкциите за неизпълнение на финансовите задължения (проблемът за “финансовата отговорност”). Система на отрасъла.

Тема 3. Източни на финансовото право.

Понятие и видове източници на финансовото право. Финансови правни норми – общи и специфични особености. Видове. Действие по време, място и спрямо лицата.

Тема 4. Финансова администрация и финансови органи.

Понятие за държавна администрация с принадлежащите ѝ органи в широк и в тесен смисъл. Финансова администрация и финансови органи. Правомощия на органите на държавна власт и органите на държавно управление в сферата на управление на финансите. Устройство, функции и задачи на министерството на финансите. Ведомствени финансови органи. Финансови органи на местното самоуправление.

Тема 5. Финансови правоотношения.

Финансовите правоотношения - битие на финансите според правната концепция. Характеристика откъм предметното им съдържание и откъм метода на правно регулиране. Видови финансови правоотношения. Характеристика и разграничение на организационните финансови правоотношения от административните правоотношения.

Тема 6. Възникване на финансовите правоотношения.

Предпоставки за възникване на финансовите правоотношения. Юридически факти и фактически състави. Видове фактически състави. Проблеми при смесените фактически състави.

Финансови ненормативни актове – понятие и видове. Редовност на финансовите актове – изисквания за законосъобразност и правилност. Пороци и недействителност. Финансов план и финансовоправна норма.

Тема 7. Субекти на финансовите правоотношения.

Общото понятие за правосубектност. Видове правосубектност. Финансова правосубектност – понятие и характеристика. Субектен състав. Субектна организация. Усложнения в организацията на финансовите правоотношения – солидарност и начин на отговаряне на няколко финансово задължени лица.

Тема 8. Активни и пасивни субекти на финансовите правоотношения.

Свойствата “активност” и “пасивност” на субектите във финансовите правоотношения. Моделът “кредитор-длъжник” и моделът “власт и подчинение” при разграничаване на активните и пасивните субекти на финансовите правоотношения.

Тема 9. Погасяване на финансовите правоотношения.

Понятие за “изпълнение” и “изпълняемост” на финансовите задължения. Гаранции за изпълнение. Пълно и частично изпълнени. Съдържание на финансовото задължение и последователност на изпълнението. Изпълнение от трето лице.

Тема 10. Доброволно изпълнение.

Ролята на убеждаването при осигуряване на доброволното изпълнение. Правно значение на сроковете за доброволно изпълнение. Разсрочване и отсрочване на финансовите задължения. Прихващане на насрещни финансови задължения.

Тема 11. Принудително изпълнение.

Правна същност и приложно поле на принудата. Правна уредба на принудителното изпълнение на финансови задължения. Понятие за държавно и общинско вземане. Органи по провеждане на принудително изпълнение. Основни и особени правила на принудителното изпълнение. Защита срещу принудително изпълнение.

Тема 12. Погасяване на финансовите задължения без изпълнение.

Фискална амнистия – понятие, разграничения, видове, компетентен орган и акт.

Опощаване на финансови задължения – понятие, условия, компетентен орган и акт.

Проблемът за давностните и преклузивни срокове във финансовото право – понятие, характерни белези, разграничения и приложение.

Тема 13. Проблемът за финансовата отговорност.

Юридическа отговорност – понятие и видове. Финансови правонарушения – понятие. Въпросът за финансовата отговорност. Система на отговорностите за неизпълнение на финансови задължения и нарушаване разпоредбите на финансовоправните норми.

Тема 14. Осигуряване на законността в сферата на управление на финансите.

Понятие за социален, държавен и административен контрол. Финансов контрол и финансов надзор. Държавна финансова инспекция - правна уредба, същност, принципи и задачи. Приложно поле.

Тема 15. Организация на държавната финансова инспекция

Административна структура – администрация, функции, вътрешна организация на работата в агенцията. Органи на Агенцията за държавна финансова инспекция. Правомощия на органите за държавна финансова инспекция.

Тема 16. Производство по реализиране на държавната финансова инспекция.

Задвижване на финансовата инспекция – инициативата. Етапи на производството по осъществяване на финансовата инспекция. Извършване на инспекцията – контролноустановително производство и производство по реализиране на мерки за въздействие.

Тема 17. Система на отговорностите последица на извършена финансова инспекция.

Финансова инспекция и правна отговорност. Имуществена отговорност – правна уредба, същност и приложно поле. Субекти на имуществената отговорност – категории. Предпоставки за възникване на отговорността. Основания за изключването ѝ.

Тема 18. Видове имуществена отговорност.

Пълна и ограничена имуществена отговорност. Солидарна, разделна и бригадна отговорност. Установяване на имуществената отговорност. Способи за погасяване. Производство по реализиране на отговорността – актове.

Тема 19. Бюджетно право.

Бюджетното право като обособен раздел от специалната част на финансовото право. Източници. Понятие за държавен бюджет – икономическа и правна същност.

Републикански и общински бюджет – връзки и взаимоотношения. Проблеми на общинските бюджети – нормативна уредба, съдържание, приемане и изпълнение.

Тема 20. Бюджетен процес.

Понятие и принципи. Правен режим на разпределението на приходите и разходите между републиканския бюджет и бюджетите на общините. Бюджетна класификация – съдържание и правно значение. Разпоредители с бюджетни кредити. Етапи на бюджетния процес.

Тема 21. Бюджетен контрол.

Понятие и видове. Органи по осъществяване на бюджетния контрол. Сметна палата – устройство, функции и задачи. Компетентности на органите. Контролна дейност. Актове на органите на сметната палата. Санкции и отговорности.

Тема 22. Митническо право

Митническото право като обособен раздел от специалната част на финансовото право – възникване и развитие на митническото законодателство. Източници. Субекти на митническото право.

Тема 23. Митническа администрация

Функции и задачи на митническата администрация. Митнически органи – функции, задачи и правомощия. Актове на митническите органи. Представителството в митническото правоотношение.

Тема 24. Митнически режим

Понятие за митнически режим. Елементи на митническия режим. Подсистеми на митническия режим. Митнически направления. Митнически облекчения. Митническо задължение.

Тема 25. Митнически контрол

Правна същност на митническия контрол. Принципи, задачи и приложно поле. Разграничаване от други видове административен контрол. Видове митнически контрол. Съдържание на контролното правомощие. Методи на действие и средства за въздействие.

Тема 26. Система на отговорности при упражнен митнически контрол

Митнически контрол и правна отговорност. Видове правонарушения и отговорности. Митнически административни нарушения и наказания. Производство по установяване на нарушенията и налагане на наказанията – особености.

СЕМИНАРНИ ЗАНЯТИЯ

Тема 1. Предмет, метод и система на финансовото право.

Тема 2. Финансови правоотношения.

Тема 3. Субекти на финансовите правоотношения.

Тема 4. Погасяване на финансовите правоотношения.

Тема 5. Финансов контрол (надзор).

Тема 6. Имуществена отговорност.

Тема 7. Бюджетно право. Бюджетен процес.

Тема 8. Бюджетен контрол.

Тема 9. Митническо право.

Тема 10. Митнически контрол.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Работата на всеки студент-редовно обучение през семестъра подлежи на текущо оценяване. Текущата оценка се получава от един или два писмено проведени колоквиума – в средата и края на семестъра.

Семестриалният изпит е писмен и устен. Успешно положеният писмен изпит под формата на тест или развиване на въпрос върху преподадения материал е условие за допускане до устен изпит. При оформяне на крайната оценка се вземат предвид оценките от изпита и колоквиумите за студентите редовно обучение, а за студентите задочно обучение само от изпита.

Освобождаване от семестриален изпит се допуска с оценка от колоквиумите отличен.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Златарев, Е. Митническо право. С., Сиела, 2006 г.
2. Златарев, Е. Държавна финансова инспекция и имуществена отговорност. С., Сиела, 2007 г.
3. Ангелов, А., М. Костов. Финансов план и финансовоправна норма. С., 1971 г.
4. Костов, М. Финансови правни отношения. С., 1979 г.
5. Стоянов, Ив. Финансово право, С. 2009
6. Стоянов, Ив., Данъчна система на Р България, С., 2010
7. Кучев, Ю. Държавен финансов контрол, С., 2010
8. Стоянов, И. Финансово право, С. 2015

LW 305

ФИНАНСОВО ПРАВО

Доц. д-р Красимир Мутафов

1. Финансовото право като отрасъл на действащото право на България. Обща характеристика. Предмет и метод на правно регулиране. Източници. Разграничение и съотношение на финансовото право с останалите правни отрасли.
2. Финансови правни норми. Същност, структура и видове. Особености на финансовите правни норми. Финансов план и финансова правна норма. Тълкуване на финансовите правни норми.
3. Действие на финансовите правни норми по време, по място и по отношение на лицата. Правен режим на свободните безмитни зони.
4. Устройство и компетентност на финансовата администрация. Финансови правомощия на органите на държавната власт и държавно управление с обща компетентност. Специализирани финансови органи.
5. Финансови правоотношения. Обща характеристика, същност и структура на финансовите правоотношения. Организационни финансови правоотношения. Възникване и развитие на финансовите правоотношения. Юридически факти.
6. Субекти на финансовите правоотношения. Финансова правосубектност. Субектен състав. Активни и пасивни субекти.
7. Финансови актове. Обща характеристика. Видове финансови актове. Съотношение между финансовите и административните актове.
8. Усложнения в развитието на финансовите правоотношения. Промени във фактическите състави и страните на правоотношенията.
9. Санкции, налагани за нарушения на финансовите правни норми. Особености. Видове санкции. Принудителни административни мерки.
10. Финансови вземания и финансови задължения. Обща характеристика. Публични вземания. Системи за определяне на размера на публичните вземания. Производство по определяне на размера на публичните вземания.
11. Прекратяване на финансовите правоотношения. Изпълнение и изпълняемост. Групи способи за погасяване на задълженията. Съдържание на финансовото задължение. Последователност на погасяването. Пълно и частично изпълнение.
12. Изпълнение на публичните вземания. Видове изпълнение. Срокове при изпълнението. Гаранции за изпълнение. Привилегии.
13. Принудително изпълнение на публичните вземания. Органи. Предпоставки. Способи и производство по принудително изпълнение на публичните вземания. Действия по изпълнението. Запор. Публична продажба. Защита срещу принудителното изпълнение.
14. Други способи за погасяване на публичните вземания. Финансова амнистия. Опрощаване. Прихващане. Давност и преклузивни срокове.
15. Правна уредба на финансовия контрол. Статут и правомощия на контролните органи. Финансови контролни производства. Разграничаване от сходни правни институти.
16. Държавна финансова инспекция. Приключване на финансово контролното производство. Актове. Мерки за въздействие предприемани по повод констатирани слабости, нарушения и причинени вреди.

17. Правен режим на имуществената отчетническа отговорност. Разграничаване на имуществената отчетническа отговорност от отговорността по ЗЗД.

18. Субекти на имуществената отчетническа отговорност. Третите лица като субекти на отговорността.

19. Предпоставки за възникване на имуществената отчетническа отговорност. Определяне размера на причинената вреда и нейната оценка.

20. Основания за освобождаване от имуществена отчетническа отговорност.

21. Пълна, солидарна и бригадна имуществена отчетническа отговорност.

22. Способи за погасяване на имуществена отчетническа отговорност. Плащане. Възстановяване в натура. Прихващане. Опрощаване на задължението. Сливане. Погасителна давност.

23. Съдебно производство по осъществяване на пълната имуществена отчетническа отговорност.

Специална част

24. Бюджетно право. Понятие и източници. Правна характеристика на бюджета. Елементи на бюджетната система. Бюджетно регулиране. Бюджетна класификация. Местни бюджети.

25. Бюджетен процес. Обща характеристика. Съставяне, приемане, изпълнение и отчитане на държавния бюджет. Органи и тяхната компетентност.

26. Правен режим на бюджетните приходи. Понятие и видове бюджетни приходи. Правна характеристика на данъците. Видове данъци. Национална агенция по приходите.

27. Статут и правомощия на Сметната палата. Актове на органите на Сметната палата

28. Правен режим на таксите. Понятие и нормативна уредба. Видове такси. Субекти. Определяне на размера на таксите. Производство. Съдебни такси.

29. Правен режим на митните сборове. Понятие и нормативна уредба. Видове мита. Митническа политика. Представителство по митническото право. Митническа администрация. Статут и правомощия на митническите органи.

30. Актове на митническите органи. Възникване, обезпечаване и погасяване на митническото задължение. Възстановяване и опрощаване на митни сборове.

31. Митнически нарушения и наказания, административнонаказателна отговорност, особености.

32. Статут и правомощия на Комисията по финансов надзор.

33. Банково право. Понятие и източници на банковото право. Банкова система. Банкови и небанкови финансови институции. Основни понятия на банковото право.

34. Правен режим на БНБ. Място на БНБ в банковата система. Устройство, управление и правомощия на БНБ.

35. Банков надзор. Понятие. Надзорни правомощия на БНБ. Вътрешен банков контрол. Контрол върху търговските банки. Банков контрол върху големите и вътрешните кредити. Кредитни ограничения.

36. Валутно законодателство. Валутен режим. Местни и чуждестранни лица. Правен режим на сделките, действията и плащанията предмет на Валутния закон.

37. Правна уредба на валутния контрол. Понятие. Основни задачи на валутния контрол. Органи и тяхната компетентност. Отговорности при упражняване на валутен контрол.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Златарев, Е. Митническо право. С., Сиела, 2006 г.

2. Златарев, Е. Държавна финансова инспекция и имуществена отговорност. С., Сиела, 2007 г.

3. Ангелов, А., М. Костов. Финансов план и финансовоправна норма. С., 1971 г.

- 4.Костов, М. Финансови правни отношения. С., 1979 г.
- 5.Стоянов, Ив. Финансово право, С. 2012
- 6.Стоянов, Ив., Данъчна система на Р България, С., 2010
- 7.Кучев, Ю. Държавен финансов контрол, С., 2010
- 8.Стоянов, Ив., Механизъм на управление на публичните финанси, С. 2011
- 9.Стоянов, Ив. Финансово право, С.2015

Financial Law

The course of study familiarizes with the fundamentals of Financial Law. It sheds light on one area of Public Law, i.e. Financial Public Law. As a set of legal norms its focus of regulation represents one specific category of relationships-the area of finances. With their foundations in the economy finances are shaped under the influence of the state regulator, i.e. the legal norms. This brings about the necessity to study the economic and legal aspects in regulating the necessity to study the economic and legal aspects in regulating the finance industry.